

Dijaška organizacija Slovenije
Dunajska cesta 51
1000 Ljubljana
info@dijska.org

Ljubljana, 26. 11. 2025

Ministrstvo za kulturo
Maistrova ulica 10
1000 Ljubljana
gp.mk@gov.si

Pobuda za uvedbo brezplačnega vstopa za mlade v javne kulturne ustanove

V Sloveniji pogosto govorimo o pomenu kulture, identitete, umetnosti in dediščine. A realnost je drugačna: za mnoge mlade je kulturna izkušnja danes oddaljena, nedostopna in – predvsem – predraga. Žalostno je, da kultura pogosto ostaja nedosegljiva prav tistim, ki jo najbolj potrebujejo – dijakom, študentom in mladim, ki so večinoma odvisni od staršev, ti pa pogosto niso naklonjeni dodatnim izdatkom za kulturne aktivnosti. Obiski muzejev, galerij in gledališč so tako pogosto prvi na seznamu stvari, ki se jim odpovejo, hkrati pa kulturna ponudba ni vedno prilagojena njihovim interesom, saj mnogi med njimi še ne razvijejo močne naklonjenosti do umetnosti.

Mladi so generacija, ki bo jutri soustvarjala kulturni prostor, a jim ta isti prostor danes pogosto ostaja zaprt predvsem zaradi finančnih razlogov. Obstajajo sicer občasni popusti, dnevi odprtih vrat in posebni programi, a to niso sistemske rešitve – so izjeme, ki ne ustvarjajo dolgoročne povezave med mladimi in kulturo, niti ne spodbujajo njihovega trajnega zanimanja in aktivnega sodelovanja.

Zakaj je ukrep nujen

1. Dolgoročna rast obiskov: Mednarodne izkušnje kažejo, da brezplačen ali subvencioniran vstop mladim pomembno vpliva na dolgoročno in aktivno udejstvovanje v kulturi. Avstrija omogoča brezplačen vstop v zvezne muzeje za mlade do 19 let, kar je povzročilo približno 15 % povečanje obiskov te ciljne skupine. Med letoma 2010 in 2015 je več kot 5,7 milijona otrok in mladih izkoristilo to možnost.¹

Nemčija je uvedla "KulturPass" za 18-letnike, ki vključuje digitalni bon v vrednosti 200 €, ki ga lahko porabijo za vstopnice v kulturne ustanove ali ustvarjalne delavnice. Do februarja 2025

¹ Council of Europe (2010). *Free admission for young people under 19 to Federal Museums*

je bilo preko programa rezerviranih več kot 53,5 milijona € kulturnih ponudb, kar dokazuje visoko angažiranost mladih.^{2 3}

Francija je uvedla program **Pass Culture**, ki mladim omogoča individualni kulturni bon: 15-letniki prejmejo 20 €, 16- in 17-letniki 30 €, 18-letniki pa 300 €. Bon lahko uporabijo za različne kulturne dejavnosti, od knjig in digitalnih vsebin do udeležbe na dogodkih. Po podatkih Cour des comptes (2024) je do avgusta 2024 svoj bon aktiviralo 84 % 18-letnikov, kar kaže na široko pokritost programa. Kljub temu pa analize opozarjajo, da mladi pretežno uporabljajo tradicionalne kulturne oblike, pri čemer knjige predstavljajo med 42 in 55 % porabe. Ministrstvo za kulturo je v odzivu priznalo, da Pass Culture še ni v celoti dosegel cilja kulturne demokracije in je napovedalo reforme, ki bodo vključevale socialno modulacijo kredita, izboljšano uredniško selekcijo ponudb ter bolj aktivno mediacijo.^{4 5}

2. Vpliv kulturnega udejstvovanja mladih na njihov razvoj in socialno kohezij: Aktivno udejstvovanje mladih na področju kulture prispeva k njihovem ustvarjalnemu, socialnemu in kognitivnemu razvoju ter krepi kompetence, kot so samozavest, socialne veščine in občutek pripadnosti skupnosti. Kulturna participacija mladih tako ne le spodbuja osebni razvoj posameznika, ampak tudi krepi socialni kapital in povečuje socialno kohezijo v lokalnih skupnostih.⁶

3. Družbeni in zdravstveni učinki: Udejstvovanje mladih v kulturnih dejavnostih pomembno podpira njihovo duševno zdravje in socialno dobrobit. Raziskave Social Brain and Behaviour Research (2023) kažejo, da redno vključevanje v kulturo izboljšuje čustveno ravnovesje, samopodobo, samoregulacijo in družbeno povezanost, kar ima dolgoročne pozitivne učinke na psihološko in fizično zdravje. Poleg tega Oxfordova študija (2023) navaja, da mladi, ki aktivno sodelujejo v kulturnih programih, poročajo o do 24 % manj psihološkega stresa, pri čemer so ti učinki opazni tudi šest tednov po izkušnji.^{7 8}

Predlagani model izvedbe bi mladim omogočil enostaven in dostopen stik s kulturo na več načinov. Ena možnost je brezplačen vstop v muzeje, galerije in na razstave za vse mlade do dopolnjenega 18. ali 19. leta, kar bi zagotavljalo zgodnjo vključitev in enakopravno dostopnost kulturnih vsebin. Za mlade do 26. leta bi lahko uvedli kulturni bon, podoben nemškemu KulturPassu, s katerim bi si lahko zagotovili vstopnice za razstave, muzeje ali ustvarjalne delavnice po lastni izbiri.

² KunstPlaza (2025). *Culture Pass: Political Debate and Usage Statistics*

³ KulturPass (2025). *About the KulturPass*

⁴ Ministère de la Culture (2024). *Le ministère de la Culture réagit aux recommandations de la Cour des comptes*

⁵ Cour des comptes (2024). *Premier bilan du Pass Culture*

⁶ Keogh, A. F. (2009). *Young people, creative action and social change*. National Youth Council of Ireland

⁷ Social Brain and Behaviour Research (SBBR) (2023). *The Impact of Arts and Cultural Engagement on Population Health*

⁸ Oxford Neuroscience / University of Oxford. *Engagement with arts and culture can have a positive impact on mental health in young people*

Za gledališče, opero in balet, kjer so produkcijski stroški višji, bi se lahko vzpostavil sistem simboličnih ali namensko subvencioniranih vstopnin, ki bi mladim omogočal obisk teh dogodkov, hkrati pa ohranil finančno vzdržnost kulturnih ustanov. Tak model bi združeval dostopnost, fleksibilnost in trajnost ter omogočal, da kultura postane dejansko dosegljiva vsem mladim, ne glede na njihove finančne zmožnosti.

Financiranje bi lahko potekalo preko proračunskih nadomestil Ministrstva za kulturo, prerazporeditve obstoječih sredstev ali preko medresorskega sodelovanja, zlasti z Ministrstvom za izobraževanje, saj kulturna izkušnja neposredno dopolnjuje formalno izobraževanje, kar naslavlja tudi Programski dokument za razvojno načrtovanje do 2033⁹. Dopolnilni ukrepi bi vključevali razvoj mladim prilagojenih programov, delavnic in izobraževalnih vsebin, ki povečujejo kakovost kulturne izkušnje in spodbujajo aktivno udeležbo mladih v kulturnem življenju.

Ta ukrep ni zgolj »brezplačen vstop v kulturne ustanove«. Je signal mladim, da je kultura skupna dobrina in strateška naložba v generacijo, ki bo oblikovala prihodnost slovenske družbe, gospodarstva, ustvarjalnosti in demokracije. Mladi niso težava – so potencial, ki ga je treba spodbuditi.

Zato vas pozivamo k resnem premisleku. Pri Dijaški organizaciji Slovenije smo pripravljeni sodelovati pri iskanju izvedljive, finančno razumske in dolgoročne rešitve. Z veseljem se udeležimo sestanka ali delovnega posveta, kjer bi predlog podrobneje predstavili.

SERGEJ GOLUBOVIĆ

Predsednik odbora za kulturo,
šport in obšolske dejavnosti

PRESEDSTVO

Dijaška organizacija Slovenije

⁹ Ministrstvo za vzgojo in izobraževanje (2025). *Prenova sistema vzgoje in izobraževanja v Sloveniji*